NICOLAE CORNĂŢEANU
(1899 - 1977)

fondatorul cercetărilor de economie agrară
şi contabilitate agricolă

Există oameni al căror drum de muncă rodnică şi afirmare în sprijinul unui domeniu, fie el ştiinţific, administrativ sau economic este brutal închis de cursul istoriei, iar revenirea Ia trecut este imposibilă. Lovitura este şi mai grea cînd intervine la o vîrstă nici prea tînără, nici înaintată. Victimă a unei astfel de situaţii a fost Nicolae Cornăteanu, care la 41 de ani era surprins de al doilea război mondial şi întrerupt dintr-o activitate ştiinţifică de foarte mare importanţă pentru agricultura românească, care viza starea rentabilităţii şi posibilităţile de înflorire a economiei micii exploataţii ţărăneşti, precum şi a marilor ferme. Era de competenţă remarcabilă, o personalitate de marcă în lumea ştiinţifică a agronomilor.

Modul lent de intrare a ţăranului în statutul de proprietar de pămînt la noi, care a fost la dispoziţia marii proprietăţi timp îndelungat, a împiedicat complet formarea unei gîndiri economice în activitatea sa de gospodar. Lipsa de instruire 1-a limitat la o muncă necesară subzistenţei şi trebuie să recunoaştem că această stare a durat multă vreme, pînă în zilele noastre. Sînt foarte puţini gospodari săteni care să-şi aşeze activitatea lor pe principii economice de rentabilitate. Vorbim despre cei care ar fi avut posibilitatea să o facă măcar în parte. Din acest punct de vedere starea noastră este cu totul nefavorabilă faţă de proprietarii de pămînt din ţările avansate ale Europei, încît cunoaşterea studiilor înaintaşilor noştri de economie agrară şi contabilitate agricolă a devenit o necesitate acută. Un reprezentant strălucit al acestui domeniu a fost Nicolae Cornăteanu, deşi activitatea sa intensă a durat numai 17 ani, pînă la Războiul început în anul 1940, a continuat pînă în anul 1968.

Nicolae D. Cornăteanu s-a născut la 22 februarie 1899 în satul Şocarici (Călăraşi), Jud. Ialomiţa. A urmat liceul la Tulcea şi a absolvit Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău în anul 1923 cu rezultate excelente, fiind creditat imediat cu o bursă de studii la cunoscuta şcoală austriacă «Hochschule ftir Bodenkulture», unde obţine titlul de doctor în ştiinţe agricole, în anul 1926.

Lucrarea sa *„Importanţa şi rentabilitatea creşterii vitelor" în România după reforma agrară* a fost întocmită pe baza unor cercetări concrete în ţară. aducînd orientări economice originale în domeniul abordat. Deşi era foarte tînăr, avea 27 de ani, a obţinut aprecieri unanim pozitive asupra pregătirii sale în cadrul concursului organizat

pentru ocuparea postului de conferenţiar de «economie rurală», fiind numit pe acest post la 1 octombrie 1926.

La scurt timp după numirea în învăţământul agricol superior a primit o bursă de studii pentru specializare în economie agrară la Politehnica din Zurich şi apoi la Uniunea Plugarilor Elveţieni din Brugg. Aici a studiat cu I. Laur, un foarte mare specialist în economie agrară. Specializarea sa în Elveţia l-a consacrat definitiv în domeniul acestei ştiinţe, care în paguba agriculturii şi a ţării a fost mereu marginalizată.

La înfiinţarea ICAR, în anul 1929, primul său director, eminentul savant agronom Gh. Ionescu Sişeşti l-a solicitat pe N. Cornăţeanu să ocupe postul de conducere al Secţiei de Economie Rurală, care era în acel timp, echivalent cu gradul de profesor universitar. Aici, timp de peste 10 ani a desfăşurat o activitate foarte bogată, de mare însemnătate pentru cunoaşterea stării economice a exploataţiilor agricole mici şi mari din ţara noastră, propunînd schimbări profunde în organizarea şi activitatea acestora.

În anul 1936 - 1937, N. Cornăţeanu a primit o bursă Rockfeller, studiind fenomenul economic din agricultura americană şi realizînd o aprofundare în specializarea sa.

În SUA a studiat economia rurală la Universitatea Cornell, efectuînd o foarte serioasă cercetare în teren asupra organizării fermelor din Berkeley (California), apoi în secţiile de cercetare economică a staţiunilor din Ilinois, Kansas şi Minnesota, state care au condiţii naturale relativ asemănătoare celor întîlnite în principalele zone agricole din ţara noastră.

După această pregătire, a fost definitivat ca profesor de economie rurală la Facultatea de Agricultură de la Herăstrău urmînd valorosului său dascăl şi colaborator de catedră, profesorul N.O. Popovici-Lupa, care depăşise vîrsta de 70 de ani. Fiind conştient că fără influenţă politică nu se pot realiza aspiraţiile de mai bine pentru agricultura românească, N. Cornăţeanu a activat şi în această postură, fiind deputat independent de Ialomiţa, în timpul guvernelor Armand Călinescu şi N. Iorga. Deşi nu împlinise 40 de ani, devenise o personalitate de prim rang în lumea agronomică; astfel că, în anul 1938, era ales preşedinte al Societăţii Agronomilor, ajungînd pe scaunul ocupat înainte de C. Sandu-Aldea. Gh. Cipăianu, Al. Nasta şi Gh. Ionescu-Şişeşti. Era de asemenea, reprezentantul breslei agronomilor în Consiliul general al Asociaţiei Generale a Inginerilor din România. În anul 1939, N. Cornăţeanu este numit ministru al Agriculturii în guvernul Iorga, fiind al patrulea agronom în această înaltă funcţie, care a fost deţinută de P.C. Aurelian, Gh. Cipăianu şi Gh. Ionescu-Şişeşti. Trebuie precizat acest lucru pentru că de la înfiinţarea Ministerului Agriculturii în secolul trecut şi pînă în 1940, dar chiar şi după ultimul război, acest post a fost ocupat de politicieni mai mult sau mai puţin obscuri.

Frămîntările politice premergătoare războiului din 1940, pe plan european nu au fost favorabile activităţii sale în funcţia de ministru la agricultură, care a durat doar în perioada de funcţionare a celor două guverne amintite.

Întreaga activitate profesională a profesorului Cornăţeanu s-a defăşurat în domeniul economiei agrare şi contabilităţii agricole, fiind primul agronom înalt specializat în acest din urmă domeniu. Înalta sa competenţă l-a determinat pe cunoscutul sociolog Dimitrie Gusti să-1 solicite pentru a conduce echipa de economişti la tema «*Studiul economic al satelor*» în anii 1929 -1931, sub egida Institutului Social Român. Se ştie că aceste cercetări au stat la baza unor lucrări de sociologie de însemnătate naţională, pentru cunoaşterea reală a economiei satelor.

La fel ca mulţi iluştri înaintaşi, N. Cornăţeanu a întocmit lucrări importante pe baza studiilor efectuate în străinătate. Una dintre aceste lucrări a fost *Agricultura şi cooperaţia în Elveţia* (1938). Aflăm aici că în anul 1900, populaţia ce activa în agricultura acestei ţări reprezenta 33% din total şi în condiţii naturale vitrege Elveţia avea o agricultură model, unde micii proprietari aveau o activitate excelent organizată în cooperaţie de o diversitate şi eficienţă impresionantă.

Uniunea Cooperativelor Agricole din Elveţia de Est (germanică) a fost înfiinţată în anul 1883 şi aceasta ţinea atunci o contabilitate strictă în cooperative. Nicolae Cornăţeanu descrie un mare număr de tipuri de cooperative organizate de ţăranii elveţieni începînd cu cele de producţie în diverse ramuri agricole şi continuînd cu cele de valorificare.

O altă lucrare profundă, de specialitate economică, a publicat sub titlul *Reforma agrară şi gospodăria noastră agricolă,* prefaţată de N. O. Popovici-Lupa. Ea se referea la marea reformă din anii 1919 - 1926 care a dat ţăranilor 5.788.760 ha. În prefaţa lucrării, profesorul Lupa spunea: «*Pentru noul împroprietărit rezultă o mare datorie; aceea ca din bucăţica lui de pămînt să scoată cît mai mult cîştig, aceea de a duce pe piaţa oraşelor toate alimentele trebuincioase, aceea de a produce pentru export, întrucît exportul produselor agricole formează un însemnat venit pentru ţară*». Din păcate n-a fost să fie aşa decît într-o slabă măsură. Eficienţa micii gospodării de la noi a fost dintre cele mai slabe din Europa, din cauza pulverizării proprietăţii, a lipsei de instruire şi a ignorării cooperaţiei.

Cu privire la reforma agrară avea idei de previziune. Iată-le: «Dreptul de proprietate asupra pămîntului are anumite graniţe peste care nu se poate trece, pentru că se stînjeneşte interesul statului. În ţara noastră, cînd s-a văzut că marea proprietate în întinderea pe care o avea, stînjenea din punct de vedere social interesele statului, s-a recurs imediat la reforma agrară. Dacă dreptul de proprietate ar fi fost absolut, nimeni nu s-ar fi putut amesteca în drepturile ce marii proprietari le aveau asupra pămîntului lor... Tot aşa acum şi cu micii proprietari, statul poate impune multe obligaţii. Şi pe drept cuvînt. Producţia şi venitul principal al României azi e în mîna sătenilor. Orice mică scădere a producţiei aduce şi ţării pagube mari».

Pentru practicarea unei agriculturi eficiente propune măsuri concrete: cooperative de producţie şi valorificare, diferite societăţi, măsuri de sprijin din partea statului prin asigurarea seminţelor de soi şi vitelor de prăsilă; înfiinţarea şcolilor de agricultură, ferme model, profesori ambulanţi pentru sfaturi agricole. Aceasta la modul general, pentru că statul nu se poate interesa de fiecare gospodărie în parte. Pe de altă parte arată că orice gospodărie agricolă trebuie să funcţioneze ca o mică fabrică unde este necesară o grijă egală pentru obţinerea recoltei, cheltuieli, desfacerea produselor şi cunoaşterea pieţii. În acest scop recomanda: alegerea unui sistem de agricultură potrivit condiţiilor naturale şi social - economice, obţinerea unui capital corelat cu sistemul de cultură, organizarea muncii pentru o productivitate ridicată. Autorul aduce clasificări asupra capitalului funciar activ şi pasiv.

În anul 1937 profesoral Cornăţeanu a publicat lucrarea *Criza agricolă şi criza agrară,* aducînd explicaţii asupra acestui fenomen al economiei care a răvăşit lumea la confluenţa deceniilor 3 - 4 ale secolului nostru. El este de acord cu Warren şi Pearson de la Universitatea Cornell din Ithaca. care au susţinut că «pricipala cauză a crizei a fost de ordin monetar şi nu de ordin economic». Ea a fost admisă şi de Roosevelt şi Wallace, preşedintele şi respectiv vicepreşedintele SUA. S-a produs ca o criză de supraproducţie dar şi de subconsum; s-au neglijat principiile rentabilităţii producţiei agricole, existînd o

mare preocupare pentru venitul brut, neglijînd modul de realizare a venitului net, prin efectuarea cheltuielilor care au ridicat preţul de cost şi au diminuat venitul net. Profesoral Cornăţeanu arată că pentru atenuarea efectelor crizei este foarte important spiritul de prevedere, spiritul de organizare, mobilitatea şi adaptarea la necesităţile de moment. Abordînd problema datoriilor ţăranilor faţă de stat, care în perioada de criză devin insolvabili, el arată că situaţia s-a creat şi ca efect al unui total dezinteres al statului faţă de creditul ţărănesc şi recomandă a se urmări foarte de aproape cum foloseşte ţăranul acest credit, pentru a fi utilizat în scop productiv şi nu în pagubă. În acest scop propunea o idee sănătoasă; de a da ţăranului credit, în natură, nu numai în bani; de exemplu: pluguri, semănători, prăsitoare, grape, etc, pentru a nu cădea pradă speculei comercianţilor. De asemenea, consideră că ţăranul trebuie îndrumat de agronomi în alegerea sistemului de cultură cel mai potrivit pentru condiţiile date.

În spiritul rentabilizării superioare a exploataţiilor agricole, N. Cornăţeanu a fost un susţinător entuziast al extinderii mecanizării pe baze raţionale. El aduce exemplul SUA, care în anul 1919 avea 100 mii tractoare, iar în 1933 - 1 milion, de o diversitate mare. În lucrarea sa «Tracţiunea mecanică în România» face o analiză profundă a costului de producţie în condiţiile mecanizării, recomandînd urmărirea strictă a amortizării cheltuielilor fixe, prin ameliorarea fiecărui factor component al acestuia. El face analiza rentabilităţii tractorului într-o unitate, inclusiv efectele lui prin menţinerea vitelor de muncă. În altă variantă face o analiză a utilizării simultane a forţelor mecanice şi animale, ajungînd la concluzia că se poate obţine un preţ de cost mai redus şi face recomandări privind îmbinarea lucrărilor cu tractorul şi cu tracţiune animală. După N. Cornăţeanu, rentabilitatea tractorului este condiţionată de modul de organizare a exploataţiei agricole, de gradul de încărcare cu suprafaţă şi de gradul de adaptare la sistemul de cultură.

Popularizarea importanţei contabilităţii agricole şi a formelor ei de aplicare a fost o permanentă preocupare a profesorului N. Cornăţeanu încă din tinereţe. Conferinţa ţinută la Casa Generală a Împroprietăririi în anul 1927, a fost o profundă analiză a importanţei contabilităţii agricole pentru progresul acestei ramuri. Ea prezenta principii după care se poate organiza o exploataţie agricolă, care să fie adaptată condiţiilor naturale şi economice, spre a da o rentabilitate cît mai mare şi a oferi posibilitatea controlului rezultatelor de contabilitate a fiecărei exploataţii agricole. Deci, este absolut necesar un sistem de contabilitate pentru gospodăria ţărănească. Încă în epoca primului faraon al Egiptului antic, Menos, în anul 3633 î.Hr. se întîinea un sistem rudimentar de contabilitate, iar în timpul lui Pericle (490 - 429), Atena avea un sistem de contabilitate. Austria consemna debitele şi creditele statului. Mai aproape de noi, primele şcoli de contabilitate au fost înfiinţate sub Măria Tereza (1740 - 1780) şi împăratul Iosif al II-lea (1765 - 1790). Curînd au apărut mari personalităţi europene care s-au ocupat de contabilitatea acestui domeniu; Brand, Thäer, Kramer, Goltz, iar la noi Ion Ionescu de la Brad şi Marţian Dionisie Pop (1829 - 1865), Visarion Roman, P.S. Aurelian (1833-1909).

Profesorul N. Cornăţeanu recomanda contabilitatea în partidă simplă pentru gospodăriile mici şi mijlocii şi cea în partidă dublă pentru exploataţiile mari. El arată că sistemul de contabilitate relevă rezultate din care trebuie să tragă învăţăminte agricultura, dar şi societatea. Pentru a cunoaşte mersul gospodăriei, ţăranul trebuie să ţină evidenţa zilnică a cheltuielilor şi veniturilor, iar la anumite perioade să facă o comparaţie între acestea, să vadă ce a realizat, unde a greşit în activitate pentru a

îndrepta lucrurile. Această activitate are un rol educativ important făcîndu-1 pe gospodar mai raţional, mai ordonat şi cu grijă pentru progresul gospodăriei sale.
Contabilitatea poate aduce date importante pentru modul de organizare a gospodăriei, ea oferă date asupra acelor activităţi care aduc veniturile cele mai bune. În ţările avansate ale Europei, existau comisii ce avansau îndrumări pentru organizarea gospodăriilor ţărăneşti în acest scop. Această organizare ţinea seama de condiţiile naturale, de cele social - economice din zonă.
Contabilitatea a dat răspuns asupra costurilor de producţie necesare în estimaţii agricole, în special în fixarea preţului pămîntului agricol, acesta fiind considerat ca mijloc de producţie cu o valoare reală şi nu ca obiect de speculă. Pe de altă parte contabilitatea poate furniza date necesare politicii agrare, aspecte cu privire la export şi rentabilităţii lui.

O analiză foarte profundă o consacră profesorul Cornăţeanu efectelor negative ale pulverizării loturilor ţărăneşti prin drept de succesiune. El era în primul rînd un adversar al închiderii fiecărui stat în limitele condiţiilor sale naturale, economice şi de producţie, idee ce ridică bariere, paralizează viaţa economică a popoarelor şi indivizilor. Comerţul mondial, spunea el, constituie totodată corectivul cel mai sigur de verificare a fiecărei ramuri de producţie. Orice activitate agricolă trebuie axată pe ideea rentabilităţii. Dorea să arate că reformele agrare înfăptuite la noi erau orientate excesiv pe realizarea satisfacerii lor economice, ceea ce este foarte adevărat. Prima grijă era să împartă pămîntul ţăranilor, fiind mult neglijate restul elementelor de fond pentru reuşita economică a acestei înfăptuiri. Iată opinia profesorului N. Cornăţeanu: *«Reformele noastre agrare au fost unitare într-un singur punct şi anume în egalizarea ţăranilor noştri în mezerie».*
Încă din secolul al XIX-lea oamenii de stat au căutat să prevină pericolul pulverizării loturilor ţărăneşti. Totuşi, în Franţa «regimul succesoral egalitar» a dăunat agriculturii, aşa cum remarca Le Play, în schimb, în Elveţia exploataţia revenea în întregime unui singur succesor, care asigura recompensa celorlalţi ce plecau în alte activităţi. La fel era în Germania, unde chiar arendarea era îngrădită. Legea germana, preciza cu pregnanţă cu privire la agricultori: «Cine are drepturi trebuie să aibă şi îndatoriri», încît instanţa de stat avea dreptul să ia din mîinile celui nesupus atît administrarea cît şi folosinţa bunului său, ba chiar să-1 şi deposedeze, în cazuri deosebite. Această lege a împiedicat pulverizarea loturilor fermelor, în care 76,95% aveau sub 5 ha; o stare mai slabă decît cea stabilită la noi prin reforma agrară din 1819 – 1926. Lipsind o lege eficientă, la noi a continuat o pulverizare care efectiv a împiedicat progresul agriculturii, desigur, în condiţiile lipsei de interes pentru industrie. Astfel, nici una din reformele efectuate în 1864, 1878 şi 1919 - 1926, 1945, nu au pus în valoare din punct de vedere economic efectele ei necesare şi posibile.
Profesorul N. Cornăţeanu a fost un mare cunoscător al ţăranului român şi unul din partizanii activi şi lucizi ai aspiraţiilor lor. În lucrarea *Tehnică şi economie* face o pledoarie de suflet pentru ţăran, unde combate ideea lipsei lui de interes pentru muncă. El spunea că dintotdeauna ţăranul a fost prost plătit, iar un om prost plătit nu poate accepta o muncă aproape gratuită. Ţăranul dintotdeauna şi pînă azi a plătit scump produsele industriale, fiind silit în alte vremi la autarhie. Tot în lucrarea amintită el aducea idei economice de mare însemnătate pentru progres. Aşa, de exemplu, susţinea ideea realistă, logică după care salariul nu poate creşte decît pe baza rentabilităţii. Siguranţa proprietăţii în orice stat este o condiţie a progresului. Un rol important în evoluţia tehnică pe toate planurile l-a avut diviziunea muncii care a favorizat apariţia

surplusului de producţie datorită specializării. România a putut progresa numai cînd a luat legătura cu piaţa mondială, cînd a funcţionat sistemul import - export. O agricultură intensivă, trebuie să aibă întotdeauna un pămînt scump şi mijloace de producţie ieftine. Aceste idei care rămîn şi azi valabile le-a prezentat în lucrarea *Raţionalizarea agriculturii române în cadrul noii economii agrare.* El caracterizează la modul general agricultura raţională, ca o îndeletnicire practicată în funcţie de climă şi sol, pe baze ştiinţifice în raport cu situaţia social-economică existentă. În primul rînd emitea ideea că autarhia în exploataţia ţărănească este o frînă serioasă a progresului, o întreprindere foarte costisitoare. El propune o profundă specializare agricolă pe zone naturale, pentru a pătrunde şi în agricultură diviziunea muncii cu efectele ei de specializare şi obţinerea unei producţii înalte. Consideră că este necesară o specializare a ţăranilor ca în Germania, Elveţia, Olanda, etc. şi introducerea tehnicii avansate. Cu privire la marea proprietate spunea: «Această proprietate mare care a introdus metodele tehnice în agricultura românească va continua şi de acum înainte să adopte mijloacele recomandate de ştiinţă». Pentru ţărani însă propunea organizarea obştiilor pentru aproape toate activităţile de producţie şi valorificare, ca mod de a realiza producţii ridicate şi de a fi protejaţi împotriva speculei şi altor abuzuri. Cu privire la obligaţiile sociale ale ţăranului preciza: «*Ţăranul nu piere în timpul crizei, dar statul are nevoie de produse agricole multe şi de calitate pentru oraşe, armată şi export; de un ţăran care să fie important consumator de produse industriale*».

Numărul de lucrări dedicate economiei agricole cu referire specială la contabilitate, publicate de prof. N. Cornăţeanu, trec de 40. Mai amintim dintre acestea: *Cît costă 1 kg de grîu, Contabilitatea simplă sau contabilitatea dublă, Contabilitatea ţărănească, Creşterea şi rentabilitatea porcilor în diferite ţări şi România, Intervenţia statului în domeniul agriculturii, Problema datoriilor agricole, Lupta între bumbac şi lînă* şi altele, în care prezintă şi date concrete de analiză bazate pe cercetare.

Activitatea profesorului Cornăţeanu în fruntea Secţiei' de Economie agrară la ICAR a avut o mare importanţă. El a organizat activitatea acestei secţii prin stabilirea în fiecare judeţ din ţară a gospodăriilor ţărăneşti şi moşiilor unde făcea observaţii şi lua date pentru temele luate în studiu. În acelaşi timp avea legături cu «Camerele Agricole» prin care organiza atunci acţiuni de istruire pentru introducerea noilor tehnici în agricultura ţărănească. Rezultatele acestor lucrări au fost publicate în volume distincte, în dările de seamă ale ICAR şi sub titluri singulare în diverse reviste.

În rînd cu marii înaintaşi, N. Cornăţeanu a fost un foarte activ publicist în revistele de specialitate şi prin conferinţe la radio. Încă din primii ani de activitate a fost unul dintre cei mai valoroşi condeieri de la «Viaţa agricolă», «Pagini agrare şi sociale», «Casa noastră» şi altele. A întocmit cronici de informare ştiinţifică, recenzii, articole, numeroase materiale privind economia agrară şi contabilitatea. Considerăm interesant să enumerăm cîteva titluri din cele peste 200 de materiale publicate în «Viaţa agricolă»: *Productivitatea şi rentabilitatea capitalului, Înfiinţarea unui oficiu de contabilitate agricolă. Reforma agrară în Polonia, Programul agrar al Uniunii plugarilor elveţieni, însemnătatea şi rentabilitatea creşterii vitelor în România, Bugetul ţării şi agricultura, Regimul proprietăţii, De vorbă cu ţăranul nostru, Creditul agricol, Preţul minimal la grîu, Criza şi contabilitatea agricolă.*

Conţinutul materialelor publicate de N. Cornăţeanu a fost plin de miez şi idei dintre cele mai interesante şi utile pentru ridicarea randamentului economic al exploataţiilor agricole din ţara noastră. Din nefericire, ultima conflagraţie mondială a întrempt o carieră strălucită în plină activitate. După 1945, Nicole Cornăţeanu a îngroşat rîndurile marilor anonimi. Ca fost mare proprietar,

el a suferit rigorile vremurilor ce au venit cu tăvălugul peste această pătură socială. În perioada 1955-1967, după ce a suportat ani de închisoare comunistă, fără proces, a fost angajat colaborator la Institutul de Cercetări Economice şi la ICCPT Fundulea în perioada conducerii profesorului N. Giosan. În anul 1969 a fost distins ca „Membru de Onoare" al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice. Din această perioadă ne-a lăsat câteva lucrări de sinteză excepţionale pentru îndrumare tehnică: „Bazele economice ale cercetării plantelor şiu asolementelor", 242 pg (1957), „Bazele economice ale creşterii animalelor, 301 pg., „Posibilităţi pentru reducerea preţului de cost la creşterea vitelor", 260 pg (1958). El va rămîne însă pentru urmaşi un *fondator al studiilor de contabilitate agricolă,* un eminent exponent al şcolii de Economie rurală, demn urmaş al lui Ion Ionescu de la Brad, George Maior şi N. O. Popovici-Lupa. A trecut în nefiinţă la 23 octombrie 1977 în Bucureşti.

Nicolae Cornăţeanu

(Bibliografie selectivă)

- *Muncă şi creaţie în agricultura românească.* Tip. «Curentul», Bucureşti, 1927.
- *Agricultura şi cooperaţia în Elveţia.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1928.
- *Contabilitate simplă sau contabilitate dublă.* Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1928.
- *Reforma agrară şi gospodăria noastră agricolă.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1930.
- *Problema dobînzilor agricole.* Tip. «Luceafărul», Bucureşti, 1932.
- *Cercetări asupra rentabilităţii agriculturii româneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1935. *Creşterea şi rentabilitatea porcilor în diferite ţări şi în România.* «Imprimeria Naţională», Bucureşti, 1935.
- *Tractorul şi secerătoarea-treierătoare în agricultura noastră.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1935.
- *Cît costă 1 kg de grîu.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Contabilitatea ţărănească.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Criza şi contabilitatea agricolă.* «Monitorul Oficial»,.Bucureşti, 1936.

- *Lupta între bumbac şi lînă.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Pulverizarea loturilor ţărăneşti,* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Seceratul şi treieratul Studiul problemei ţărăneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Titluri şi lucrări.* «Bucovina», Bucureşti, 1936.
- *Criza agricolă şi criza agrară.* Conferinţă. «Asociaţia generală a economiştilor din România». Bucureşti, 1937.
- *Mijloace şi metode de îndrumare a agriculturii.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Importanţa contabilităţii agricole.* Bul. «Ministerului Agriculturii», Bucureşti, 1939.
- *Intervenţia statului în domeniul agriculturii.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Profesor dr. N. Cornăţeami.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1939, (de Agricola Cardaş).
- *Conference europene de la Vie rurale.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Politica agrară în S.U.A.* Conferinţă. 1939.
- *Tehnică şi economie.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1940. «Agricultura Nouă», nr. 4, 1940.
- *Datoria faţă de pămîntul naţiunii.* Rev. «Viaţa agricolă», 1942. *Oameni*